

נחמה של נייר

שיר המלגלו על כיבוש דרום-לבנון * מסעו של

עמוס עוז לארץ אובאנגיי-שאר * „הילד העברי הראשון” - כעיתונאי

* הומברט-הומברט בלי לוליטה * חיים גורי בדיסנילאנד

תונאי של איתמר בן-אב"י * שהתפרסם בארץ בזכות מקורות מחשבותיו, גילויי ליבו שתעב כל צביעות ועצם היותו במי דתימה איש ריב ומדון, שביקר שלא לפי סוּע בדרך הסלולה והמקובלת.

במשך 15 השנים בהן ערך את דואר היום, חולל בן-אב"י מהפכה רחבת-ממדים בעיתונות העיברית, וחיידושו בהשראת הדיעות המערב-אירופית, הפיחו רוח חדשה בהיו הכללי של היישוב היהודי בארץ. בן-אב"י הצליח להטביע את חותם הקצב של המאה ה-20 על לשון העיתונאות העיברית. יחד עם זאת, במקביל, היה בן-אב"י הראשון שהנהיג את מדור „המור דעה הקטנה” נושא העיתונות האיטלקית ב„רבע גרוש השורה”, וגדש את עמודי עיתונות בתצלומים רבים, עד כדי כך שיום אחד דפקו על דלת דירתו, „אנשי מיש” לחת מטעם, פועלי ציון, ביניהם י. זורי ככל והסופר י"ח ברנר, להתרות בו שלא

ההפגנות נגד אנגליה, כתישעה כאב צמים נגד כבל ורומא, ככ"ף בתמונו מתו הרצל וביאלוק, וכי"א בארד זוכרים לנצח את מה שעוללו הערבים לפרומופלדור ולחבריו כתל-חי. רק כמ"ו בשבט לא רבנו עם אף אחד ולא היו לנו צרות, אבל דווקא — להכעים — כמ"ו בשבט כמעט תמיד יורד גשם... ”

כך מתנהלים חיינו של סומכי עד לחג השבועות, שבבוקרו מופיע הדוד צמח (יוצמת, בלשון אביו של סומכי) מתל-אביב ומביא לנער במתנה זוג אופני ראלי משר משים, המחוללים מהפכה בחייו של סומכי. הילדים האחרים מקנאים בו, ואינם מסתירים כלל את קינאתם: „סתכלו מה זה! לסומכי קנו אופניים של בנות, בלי רמה... עוד מעט יקנו לו גם שימלת-שבת... מתאים לסומכי פרט ורוד בשערות שלו... הוא ואסתי יהיו שתי חברות-הכר טובות... רק שאסתי כבר לובשת חוזה ולסומכי עוד אין...”

אלא שסומכי כובש את כעסו בחלום מות ובהזיות של הרפתקות: „עוד היום אני שועט מכאן... דרומה והלאה, דרך קטמון ותלפיות, דרך בית-להם, הכרון ובאר-שבט, דרך הנגב ומידבריות סיני אל לב אפריקה כואבה מקורות הנהר ואמבז, בדרך ואמין בין המון ילדים צמאי-דם...” עלימנת לממש את תוכניתו נוסע סומכי לבית חברו אלדו קסטלנובו, שאביו קוסם בגפורורים ובעל סוכנות גדולה לנסיעות, שהוריו לא הירשו לו אופניים „מפני שהרכיבה עלולה להזיק להתקדמותו של אלדו בניגנה על כינור...” שני הנערים משווים מסלולי מסע שונים על-פני מפת אפריקה: „אני ריברתי בהתלהבות על המהדי הנורא שבעיר הרמבם בירת סודאן, ועל טרון האמיתי שביערות מאנגנייקה, לשם מועדות פני בדרכי אל מקורות הנהר ואמבזי שכארץ אובאנגיי-שאר...”

סומכי אינו יוצא למסעו הנכסף. בעיס-קת-חליפין מחוכמת מחליף אלדו עם סומכי כי רכבת חשמלית באופניים שלו, ומח-תימו אף על שטר-מכר. בצאת סומכי לרחוב, הוא מבחין בכתובת צבועה על הקיר עם שגיאה: „בוז הספר הלבן! ושיפתר כבר בן-גוריון!” הוא מנחש מייד שהכתובת נכתבה בידי בן-כיתתו הגברתן, גואל גרמנסקי. סומכי מעתיק את הכתובת, מאחר שיש בכונתו להיות מפור-רר לכשיגדל. גואל צץ לפתע ומכריז על סומכי כעל „מרגל אנגלי שפל...” ולאחר מקדומימכר הוא מחליף את הרכבת ה-חשמלית של סומכי החליף תמורת אופניו ב-כלב שמריהו, שנמלט מסומכי עד מהרה. כך מתפתח לה עלילה אופיינית מאד לירושלים של שנות ה-40' ולילדי שכונות הספר שלה. עלילה שמוטב יהיה להשאיר את שומה כהפתעה לקורא. בעיברית דהר-סה ובלתי-מכופרת, ובצורת ציוריה ה-פשוטים והמרשימים של אורה איתן, עלה בידי עמוס עוז ליצור את אחד מסיפרי הנוער המרשימים ביותר שראו אור ב-עיברית בשנים האחרונות.

תיעוד

חולם ולוחם

איתמר בן-אב"י (אליעזר בן-יהודה) „הילד העיברי הראשון” (1885—1943) מיסדו ועורכו של היומן דואר-היום ב-שנת 1919, היה הנוג'ונפורמיסט והמהפכן הראשון בעיתונות העיברית בארץ. בימים אלה ראה אור מיבחר של מאמריו, בספר שמתוכו ניתן ללמוד רבות על מעופו העי-

ספרים

„כתיבת הארץ”

פעם היה מנדט בריטי בארץ-ישראל, ובירתה ירושלים. אחת משכונותיה החשובות ביותר של ירושלים באותם ימים היתה שכונת גאולה, השוכנת על גבול מאה-שערים. מעט מזיכרונות אותה השכו-נה, דמויותיה וילדיה, מביא עמוס עוז בספרו החדש שראה אור בימים אלה * „כתיבת הארץ” של עמוס עוז, שדבק בו הכינוי „סומכי”: „פעם אחת הצבעתי ב-שעור כתיבת-הארץ... וכשקיבלתי את רשות הדיבור קבעתי בקול רב: „אנם החולה נקרא גם בשם סומכי. כמובן, כל הכיתה נעתה מייד בצחוק גדול וניבזו...” מכאן כינויו של המספר: סומכי. ויותר מואת, בסופו של אותו שיעור הוא מקבל פתק מאסתי, חברתו-לכיתה שבה הוא מאו-הב, ובפתק כתוב: „מישוע אחר, למה לך להגיד תמיד דברים שעושים לך צרות? תפסיק!...”

הפרק הראשון בספר כך ליבלה האהבה, מתאר את מסכת היחסים בין סומכי לבין אסתי: „אני הוא שהמצאתי לה את הכינוי קלמנטין (היה שיר אנגלי בירושלים ב-אותם הימים, שיר של היילים אנגלים ממחנה שנלר: „הו מיי דארלינג, הו מיי דארלינג, הו מיי דא — רלינג — קלמני טיין (!)... ואסתי? היא מוצאה בשבילי רק מילה אחת, ואותה היתה מטיחה בי כבר מן הבוקר, דבר ראשון בבוקר, עוד לפני שהתחלתי להציק לה: „גועלי! או גם, מב-עיל אחר... אסתי היתה כוכה כגללי בהפ-ספת עשור, ואני כגללה בלילה...” סומכי של עמוס עוז גדל באווירה של ילדות נאיבית רצופה רצינות מחרידה: „בהנחה כל ילדי ישראל לומדים בכיתה לכטום על היוונים הרשעים. כפורים על

עמוס עוז

אל מקורות נהר הזאמבזי

הפרסים. כפסה שונאים את מצריים וכלי-ע עימר את רומא. אחד כמאי הוא יום

* עמוס עוז, „סומכי”, סיפור לבני-הנעורים על אהבה והרפתקות, ספריית „ת-סכך”, הוצאת „עם עובד”, 85 עמודים. ** כותרת שעריו הגאוגרפיה של ארץ-ישראל בימי המנדט ובראשית שנות המדינה, היתה „כתיבת הארץ”, בתוכניות הלימודים של בתי-הספר.

אנתולוגיה ישראלית

המשך יבוא

מאת מאיר ויזלטיר

מאיר ויזלטיר

הקברנות היא המשכה של הרבנות

המלחמה היא המשכה של המדיניות, ודרום הלקנון המשכו של הגליל העליון: על פו אף טבעי שמדינה מעלה מלחמה בלקנון.

הנעורים הם המשכה של הפלדות, ודרום הלקנון המשכו של הגליל העליון: על פו אין טבעי מילדים ונערים עיריים זה בנה בלקנון.

השקברנות היא המשכה של הקברנות, ודרום הלקנון המשכו של הגליל העליון: על פו חקרה חקרה מדישא העקבית בקרים רשניים בלקנון.

העתונות היא המשכה של הפסקנות, ודרום הלקנון המשכו של הגליל העליון: על פו שוקלים העתונים ככקדראש את השגי המלחמה בלקנון.

השינה היא הפוקה של האמירה, ודרום הלקנון וגם בגליל העליון. על פו הנאמר כמו לא גאמר, ועוד נצא למלחמה בלקנון.

איתמר בן-אב"י

מולדת משותפת ליהודים ולערבים

ייתפס לעיתונות ה„זולה” וה„צהובה...” כמאמרו של ד"ר יוסף נדבה במבוא לקר-בוץ מאמריו של בן-אב"י.

איתמר בן-אב"י האמין בעיתונות תור-ססת, ועל כן דאג לספק לקוראיו יסריום „מירעשים” (סנסציות /או סקופים) נוסח אמריקה בדואר-היום. במקביל הוא פירסם גם שבועון באנגלית, ויומן בערבית (בארד-איוס). את עצמו הוא הגדיר במילים: „מאמר לוחם-פולמוסן הייתי מעדי, ועיתונאי זה תפקידו — להילחם בלי משוא-פנים בכל תופעה ציבורית פגור-מה...” ובוטו זה הביא את איתמר בן-אב"י לעימותים שהביאו לכליאתו בכלא ביד שילטונות המנדט, להפסקות בהופעת עיתונו, ולתביעות-דיבה בגין השקפות חריגות ובלתי-מקובלות שפירסם.

חלק מרשימותיו המקובצות בספר זה, טעמן האקטואליות שבהן בכתיבת כמו היום נכתבו. כאופוזיציונר חולם ולוחם, הוא בוחן את התנפצות החלום הצינוני, כן גם דיעותיו בנושאים כגבלות המדי-נה העתידה לקום, הבעייה הערבית והפלס-טינית (ראה: ציטוטון). ולמת מוסרם של המנהיגים. מתוך אחדים ממאמריו ניתן

* איתמר בן-אב"י, „חלומות ומילחמות”, התקין והביא לדפוס אהרון אברון, בהר-צאת הוועד הציבורי להוצאת כיתבי אי-תמר בן-אב"י, 359 עמודים.